

שחיטה [מליקה] ראויה, שהרי הקרבנות נאכלין לכהנים [בחטאת העוף].

ומקשינן: **ולפרקינהו**, הרי אפשר לפדות TG-א אותם לאחר שחיטה מן ההקדש, ויהיו מותרים באכילה⁽¹⁾, **ולכפינהו** שהרי עתה נתברר למפרע ששחיטה ראויה היא, והדם חייב בכסוי?

ומתריצין: אין פודין קדשים לאחר שחיטה משום **דבעינן העמדה והערכה** בשעת פדיה, שיעמיד את הבהמה לפני הכהן כדי שיעריכנה. ואחר שחיטה, שאין הבהמה יכולה לעמוד, שוב אי אפשר לפדותה⁽²⁾.

ומתריצין: **אי בעופות של קדשי מזבח**,⁽¹⁸⁾ שמקריבין אותם במזבח — **הכי נמי** שחייבין בכסוי! והיינו, שגורר את הדם מהמזבח למטה, ומכסה שם. אלא, **הכא** במשנתנו **במאי עסקינן** על אילו מוקדשין שנינו שדמן מוקדשין פטור מכסוי הדם — **בקדשי בדק הבית!** שהקדיש אותם על מנת שימכרו וישתמשו בדמים לצורך בדק בית המקדש. ועופות אלו אסורין בהנאה כל זמן שלא נפדו, ואם שחטן הרי היא "שחיטה שאינה ראויה", שאינה מתרת באכילה, ואין עליה שם שחיטה, ולכן אין הדם טעון כסוי. [מה שאין כן בקדשי מזבח שנחשבים

[ורש"י נקט שאינו חייב לפדותן, אלא כיון שיכול לפדותן ולהתחייב, אי אפשר לומר שאינו נוהג בהן] ועוד הקשו שאם פודין אינם בכלל מוקדשין [וקושייתם לשיטתם שהכסוי הוא דין בדם, אך לדעת רש"י החיוב תלוי בשעת שחיטה, וכיון שנפדה אחר שחיטה נחשב חיוב כסוי [במוקדשין] ולכן ביארו שהקושיא שיתחייב בכסוי קודם פדיון כיון שטופו לפדותו מפני הפסד קדשים. ורש"י לא יכל לפרש כן, כי על ידי האפשרות לפדות נחשבת רק כשחיטה ראויה, אך אינו יכול לאכול הבשר ולדעת רבי שמעון עיקר החיוב תלוי בהיתר אכילה.

2. **הרמב"ן** ביאר שבשעת שחיטה אינה נחשבת כעומדת להפדות, שמא לא תפרכס כשיעור העמדה והערכה, לפיכך כל זמן שהם הקדש פטור מכסוי, ואחר שפדאן חייב לכסות אך אינן בכלל מוקדשין.

ומשמע מדבריו שהחיוב תלוי בשעת כסוי, ודי בכך שיעשה ראוי לאכילה אחר שחיטה, ואילו לעיל [כ, ב] נקט שחיוב אותו ואת בנו תלוי אם השחיטה עצמה מתרת באכילה. ולדעת

לכיסוי בשעת שחיטה. אך תוס' סברו שצריך שיהא ראוי לכיסוי אחר השחיטה, כי הוא דין בדם ותלוי בשעת שפיתתו. וכיון שאין גרירה מעל גבי דם שוב אינו ראוי לכיסוי.

18. רש"י ביאר שהכוונה לחטאת העוף, ולעיל [פא, ב] לגבי איסור אותו ואת בנו] נחלקו אם גם עולת העוף נחשבת כאכילת מזבח לעשות את השחיטה כשחיטה הראויה לאכילה, וכאן לא נקט רש"י אופן זה, כי רק לרבי מאיר שהמחייב בכסוי הדם הוא כמו באותו ואת בנו [שהחיוב על עצם השחיטה], לכן די שתתיר באכילת מזבח, אך לרבי שמעון שהמחייב בכסוי הדם הוא היתר האכילה שנאמר "אשר יאכל", הרי רק אכילת אדם [כחטאת העוף] מחייבת, ולא אכילת מזבח של עולה, שאינה מועילה אלא לחיוב אותו ואת בנו, שתלוי רק בשחיטה ראויה ולא בהיתר אכילה.

1. רש"י פירש שקושיית הגמרא שאחר פדיון יהיו מותרים באכילה ויתחייב בכיסוי. ותוס' הקשו מנין שצריך לפדותו כדי להתחייב בכיסוי,

ומקשינן, שהרי נמצא שתירוץ הגמרא תלוי בשתי הנחות, א. ששחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה. ב. שקדשי בדק הבית דינם כקדשי מזבח בכך שאף הם אינם נפדים אלא על ידי העמדה והערכה. ולכאורה תמוה אם כן — **כמאן** כשיטת מי סובר התנא במשנתנו.

ומתריצין: **אמר רב יוסף**: משנתנו — **רבי היא**! שסידר את המשנה. ו**נסיב לה אליבא דתרי תנאי**, ושנה רבי את דין משנתנו שכיסוי הדם אינו נוהג במוקדשין לפי שהוא סובר כשני התנאים דלעיל, בכל דין כתנא אחר.

בשחיטה שאינה ראויה — **סבר לה כרבי שמעון**, דלא הוי שחיטה. ו**בהעמדה והערכה** — **סבר לה כרבי מאיר**, דקדשי בדק הבית אף הם בכלל העמדה והערכה.⁽³⁾

אי כרבי מאיר, דאמר: הכל היו בכלל הדין של העמדה והערכה, בין קדשי מזבח ובין קדשי בדק הבית, **האמר רבי מאיר: שחיטה שאינה ראויה** [שאינה מתרת לאכילה] **שמה שחיטה!**?

ואם כן גם שחיטת קדשים שלא נפדו חייבת בכסוי.

אי כרבי שמעון, דאמר: שחיטה שאינה

רבי שמעון ניחא, כי חיוב כיסוי הדם תלוי רק בהיתר אכילה, ולדעת רבי מאיר שתלוי ב"שחיטה" מוכח כי לדעת הרמב"ן אין צריך שתתיר באכילה, אלא שהחיוב בדם חל רק אם שחיטתו היתה ראויה לאכילה אפילו אחר זמן, ויתכן שלפיכך כתב שאחר פדיון אינו נחשב כיסוי במוקדשין.

ב. **תוס' העירו שהרי כל זמן שמפרכסת נחשבת ראויה להעמדה והערכה, וכתבו שדוחק לחלק ולומר שעוף נחשב מת בשחיטה משום שיש בו חיות מועטת, והיינו בשחיטת ישראל שנחשב כבשר ע"י השחיטה, אך לבני נח נחשב כחי עד שימות, וכדלהלן [קב, א] ונמצא שגם ביאור זה סובר כביאור ה"ר שמעיה בתוס' ששחיטה המתרת בשר לאכילה גורמת שלא יהיה ראוי להעמדה והערכה [אלא שצידדו לחלק בין עוף לבהמה].**

וראה **רשב"א ב"ק [עז, א]** דהיינו דוקא

בשחיטה שהיתירה לאכילה, אך אם שחט פרה שאסורה באכילה כל זמן שהיא מפרכסת נחשבת חיה, וצריך לומר שבקדשי בדק הבית שעומדין ליפדות ולהאכל נחשבת שחיטתן כמתרת לאכילה [ואף שממילא נמצא שאינה עומדת להעמדה והערכה, ושוב אין ראויה לפדות ולהאכל, מכל מקום נחשב כהיתר אכילה כתחילת הדין].

3. לקמן [קלט, א] אמרו שאם הקדישה ואחר כך שחטה פטור מכיסוי. [ופרש"י משום שחיטה שאינה ראויה] שחטה ואחר כך הקדישה חייב, משום שכבר התחייב, ותמוה שהרי אלו קדשי בדק הבית והשחיטה היתה ראויה ולכן חייב. ובתוספתא [פ"ו ה"ב] גרסינן השוחט והקדיש את הדם חייב, כי קדמה מצוות כיסוי להקדש, והעיר בחזון יחזקאל שטעם הפטור באופן שהקדיש קודם הוא משום שהדם של הקדש

אפשר לגרור הדם מהמזבח ולכסותו מחוץ למזבח — לפי שיש לדרוש: **מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי** הוא טעון כסוי, **יצא זה, שמחוסר שפיכה, גרירה, וכסוי!** שכיון שבקדשי מזבח אי אפשר לקיים מצות כסוי בדם מיד לאחר השחיטה בהיותו על המזבח, אלא אם כן יגרור קודם את הדם מהמזבח ויתנו על הקרקע, ויקיים מצות כיסוי מלמטה תחילה — הלכך פטור הוא מכיסוי! (4)

מר בר רב אשי אמר: הטעם שמשנתנו פוטרת מוקדשין מכסוי הדם, הוא משום **דאמר קרא בכסוי הדם "חיה או עוף"**, ודרשינן: **מה חיה אינה קדש**, שהרי אין מקריבין חיה לקרבן על המזבח, **אף עוף אינו חייב בכסוי אלא דוקא אם אינו קדש** (5).

ואיבעית אימא: כולה מתניתין **רבי שמעון היא!** ואף על פי שלרבי שמעון אפשר לפדות קדשי בדקי הבית גם לאחר שחיטה, מכל מקום אין חייבין בכסוי אפילו לאחר פדייתם. **דשאני הכא**, גבי כסוי, **דאמר קרא "ושפך וכסה"**, ודרשינן: **מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי**, שמיד אחר השפיכה [דהיינו השחיטה] אפשר לכסות את הדם, הוא דחייב בכסוי, **יצא זה**, דם של קדשי בדק הבית, **שמחוסר שפיכה, ופדייה, וכסוי**. שאחר השחיטה עדיין אינו בר כסוי עד שיפדה תחילה, ובדם שכזה לא חייבה תורה שיהיה טעון כסוי.

והשתא דאתית להבני, לדרשא זו, אם כן **אפילו תימא** שמשנתנו הפוטרת מוקדשין מכסוי הדם עוסקת בקדשי מזבח, עדיין ניתן ליישב את קושית הגמרא דלעיל שהרי

ולכן גם דם שעל הסכין חייב כיסוי, אך קדשים שכל דמם טעון גרירה לא התחייבו בכיסוי. אך הריטב"א תמה [לדרכו הנ"ל] מה החילוק בין דם שעל גבי הסכין שחייב בכיסוי אף שטעון גרירה, ותיריך שדם הסכין היה ראוי לכסוי בלא גרירה אם יפול על הארץ, אך בקדשים בהכרח הוא טעון גרירה מהמזבח. וביאור דבריו, שרק לענין ראוי לבילה — לכיסוי — נחשב כאינו ראוי אף שהיה ראוי ליפול על הארץ — כי כעת לא שייך שתתקיים המצוה באופן שיהיה עפר למטה, אך חסרון גרירה הוא פטור בחפצא של הדם, ולא משום שנפל למקום שטעון גרירה, ולפיכך אם יתכן אופן שלא יחסר גרירה חל עליו דין כיסוי ואינו נפטר ממנו.

5. תוס' הוכיחו שמיעוט זה נאמר רק על קדשי מזבח, שהרי אפילו בשחוטאי חוץ יש חיוב כיסוי

ואינו שלו, ותמה למה לא נקטה הגמרא טעם זה בסוגיין.

והחזו"א [ריד לדרך קלט] כתב שכיון שהקדישה בחייה וטעונה העמדה והערכה והולכת לקבורה אינו מפסיד הקדש וחייב לכסות, אך כיון שקודם לכן צריך לפדות נפטר מכיסוי משום שהוא מחוסר פדיה. וראה הר צבי להלן [קלט, א] שדן בזה עם הגרא"י פינקל. ובמקור ברוך [ח"א כה] הקשה שהרי קדשים שמתו יצאו מידי מעילה, וביארו תוס' [במעילה טו] שקדשי בדק הבית אינם בכלל העמדה והערכה, ואם כן למה לא יתחייב בכיסוי.

4. תוס' חילקו בין דם קדשים שהוא בהכרח מחוסר גרירה, לבין דם הניתז שאם לא היה ניתז לא היה טעון גרירה ולכן חייב בכיסוי. והרמב"ן כתב שסתם דם של חולין אין מחוסר גרירה,

והוינן בה: **אלא מעתה**, שדם בהמה נקרא "מים", **יטבילו בו** את הטמא כמו שמטבילין במי מקוה?!?

ומתריצין: **אמר קרא "אך מעין ובור מקוה מים — יהיה טהור!"** ומשמע הני — אין, שדוקא המים הם המטהרים [שכן משמעות הכתוב, כי קודם פסוק זה נאמרה פרשת השרצים, ומשמע כי מי שנטמא בהם יהיה טהור על ידי מעין], אבל **מירי אחרונא**, ובכלל זה אפילו דם בהמה, **לא!**

ומקשינן: **ואימא הני מילי למעוטי שאר משקין שאינם מטהרים כמים משום דלא איקרו "מים", אבל דב, דאיקרו "מים", הכי נמי שיטהרו את הטמא?!?**

ומתריצין: **תרי מיעוטי כתיבי: "מעין מים" ו"בור מים",** שה"מים" נאמרו גם על ה"מעין" וגם על ה"בור", ודרשו כאלו נאמר פעמיים "מים" והמיעוט השני בא למעט דם, בנוסף על שאר משקין.

ומקשינן: **אימא אידו ואידו, שני המיעוטים של "מים" אתו למעוטי שאר משקין דוקא.**

חד — למעוטי שאר משקין שהן זוחלין. דהיינו מקוה שהיו בו עשרים ואחד סאה מי גשמים, שהדין הוא שיכול להוסיף לתוכם תשע עשרה סאה מים שאובים [שפסולים למקוה] ולהשלים לארבעים סאה, ובתנאי שלא ישפכם לתוך המקוה אלא סמוך למקוה במרחק ג' טפחים, ומשם הם זוחלין על הארץ לתוך המקוה. ובא הכתוב למעט שאר

ומקשינן על **מר בר רב אשי: אי [ואולי] נדרוש כן: מה היה הוא דבר שאין במינו קדש, שלא יתכן שיהיה קרבן ממין החיה, אף עוף אינו חייב בכסוי אלא עוף כזה שאין במינו קדש, וכגון אווזין ותרנגולין שלא מקריבין מהם קרבן. אוציא מכלל מצות כסוי תורין ובני יונה, ואפילו אם הם חולין, לפי שיש במינן קדש, שאפשר להקריב מהמין הזה קרבן?**

ומתריצין: **לא! עוף, דינו כחיה! מה היה לא חילקת בה בין מין למין אלא כל מיני החיה חייבים בכסוי אף עוף לא תחלוק בו בין מין למין אלא כל המינים שוים.** שאם הם קדש פטורים מכסוי, ואם הם חולין חייבים בכסוי.

אמר ליה יעקב מינאה לרבא, קיימא לן: היה בכלל בהמה לענין סימנים! שבתורה לא נאמרו אלא סימני בהמה טהורה, אבל בחיה לא נאמרו בה סימנים לידע איזה היא חיה טהורה. אלא, כיון שמצינו במקרא שהחיה נקראת "בהמה" אנו למדים שהחיה בכלל בהמה, וסימני הבהמה הטהורה הם גם סימני החיה הטהורה. ואם כן — אימא נמי: בהמה בכלל חיה [שגם זה מצינו במקרא שהבהמה נקראת "חיה"], ויהא דין הבהמה כחיה לענין כסוי, שאף הבהמה תתחייב בכסוי הדם?

אמר ליה רבא: עליך אמר קרא, ביחס לדם הבהמה — "על הארץ תשפכנו כמים!" ודרשינן:

מה מים לא בעי כסוי אף האי דם הבהמה נמי לא בעי כסוי!

אם כן, מה תלמוד לומר "אשר יצוד"?

למדה תורה דרך ארץ — שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת! כלומר, שלא יאכל אלא כשמזדמן לו, וכמו הציד, שאינו מזומן לו ציד תמיד. דהיינו, שלא יאכל בשר תדיר, כדי שלא יבא לידי עניות⁽⁸⁾.

תנו רבנן: כתיב "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך ואמרת אכלה בשר, כי תאוה נפשך לאכל בשר" — למדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון! דהיינו כשהוא שבע ואינו אוכל אלא לתאוה שאינה אכילה מרובה, אבל לא יאכל הרבה כשהוא עדיין רעב כדי להשביע רעבונו, שאז אכילתו מרובה.

יכול יקח אדם בשר מן השוק ויאכל? תלמוד לומר "וזבחת מבקרך ומצאנך". דוקא אם יש לו בקר וצאן בעדרו, ואם לאו, לא יקנה מן השוק⁽⁹⁾.

משקין שאם היו שאובין והזחילין לתוך המקוה שאינם משלימין את המקוה.

וחד — למעוטי מכונסין שאם לא הזחילין, אלא שטבל בהם כשהם מכונסים במקום אחד אינם מטהרים⁽⁶⁾, ועדיין יקשה מנין אנו למדים למעט דם בהמה?

ומתריצין: תלתא מיעוטא כתיבי: "מעין מים"⁽⁷⁾, ו"בור מים", "מקוה מים". [שה"מים" נאמרו על שלשתם] והמיעוט השלישי בא למעט דם בהמה שאינו מטהר.

תנו רבנן: כתיב בפרשת כסוי הדם: "אשר יצוד ציד חיה או עוף". אין לי שחייב לכסות הדם אלא "אשר יצוד", דוקא אם צד חיה או עוף ושחטם. אבל דברים שאין האדם צריך לצוד אותם אלא הם נצודין ועומדין, כגון אווזים ותרנגולים, מנין שחייבים בכסוי? תלמוד לומר "ציד" — מכל מקום! שאפילו בעלי חיים שאינם טעונים צידה חייבים בכסוי הדם.

שייך לפרש לאפוקי המשכה כי אי אפשר ללמוד משאר משקין בק"ו. ולכן ביאר שמעיין מים ממעט מטהרת מעיין בזוחלין, ובור ממעט אשבורן מטהרת בור לאפוקי זחילה.

8. רש"י פירש שלא יאכל תדיר, אלא כאילו הוא צריך לצוד ואינה מזומנת לו. ורבינו גרשום וריטב"א ביארו שיטרח קודם שיאכל. והרש"ש פירש שלא יקח בשר אלא בדמים קלים, כצידה שבא לו מההפקר בטרחה מועטת וללא תשלום.

9. הרא"ם [דברים יב, כ] נקט שלמדו מהכתוב בסמוך "כי ירחק ממך המקום" ומשמע ש"כי ירחיב" אינו נסוב על ריחוק מקום אלא על רחבות ידים.

ובגור אריה ביאר שמקור הדרשה הוא

שקדשי בדק הבית לא התמעטו מדרשא זו אלא משום שהם שחיטה שאינה ראויה וכדלעיל. [על פי רש"ש, עי"ש].

6. הריטב"א ביאר שאף על פי שכל שכן הוא מזוחלין שאינם מטהרים, מכל מקום צריך שני מיעוטים, כי אם היה רק מיעוט אחד הייתי מעמידו במכונסים ולא בזוחלין.

7. רש"י פירש שאר משקין שהזחילין והמשיכן, וכתב הריטב"א שהוסיף כך משום שלא שייך זחילה בשאר משקין והוא לשון מושאל מהמשנה, והרש"ש תמה על פירושו, וביותר שבסמוך [בד"ה בור] ביאר ש"בור מים" ממעט "ולא שאר משקין ואפילו מכונסין" ובוזה לא

יכול יזבח כל בקרו ויאכל, או יזבח כל צאנו ויאכל, דהיינו שאם אין לו אלא שור אחד או צאן אחד יזבחנו? תלמוד לומר "מבקרך" ולא כל בקרך, "מצאנך" ולא כל צאנך! (10)

מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה: מי שיש לו מנה [מאה זוז] יקח לפסו [מלשון אילפס שהוא קדירה], והיינו, לצורך בישול בקדרתו — ליטרא ירק! ואם הוא עשיר יותר שיש לו עשרה מנה, יקח לפסו ליטרא דגים! ואם יש לו חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר! ואם יש לו מאה מנה ישפות יבשל קדירה של בשר בכל יום! והיינו כדלעיל, שלא יאכל בשר אלא אם הוא עשיר.

והוינן בה: ואינך, אלו שאמרו עליהם שיקנו ליטרא דגים ובשר, אימת יאכלו את הדגים והבשר, האם בכל יום יקנו ליטרא בשר ודגים?

ומבארין: מערב שבת לערב שבת! שתספיק להם ליטרא זאת לשבוע.

אמר רב: צריכין אנו לחוש לדברי זקן, רבי אלעזר בן עזריה, שאומר שיש להסתפק במזונות קלים בלבד.

אמר רבי יוחנן: אבא [כנוי של כבוד לרב] — ממשפחת בריאים הוה ולכן יכול היה לנהוג באכילתו כרבי אלעזר בן עזריה. אבל כגון אנו, שאיננו בריאים — מי שיש לו

פרוטה בתוך כיסו, יריצנה לחנוני ויקנה למזונותיו! שאם יצמצם במזונותיו יחלה ויצטרך לבריות.

אמר רב נחמן: כגון אנו, בדור שאחר רבי יוחנן, שנחלשנו יותר, אפילו אם אין לנו פרוטה בכיס — לווין מעות, ואוכלין!

ודרשת הגמרא מפסוקים במשלי [פרק כז] את סדר העדיפויות בכלכלת הבית.

נאמר "כבשים — ללבושך". וביאורו: שיקנה אדם כבשים, ומגזו הכבשים יהא מלבושך!

[ויסתפק בבגדי צמר, ולא ירכוש בגדי משי חשובים].

נאמר "ומחיר שדה — עתודים" שבמחיר השדה שימכור יקנה עדרי צאן. מכאן אמרו: לעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים, ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה, כי עדרי צאן מתרבים במהירות, וגם מסתפק מהם כדי צרכו.

נאמר "ודי חלב עזים". וביאורו: דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו, ואל ישחטם ויאכל הבשר.

נאמר "ללחמך ללחם ביתך", וכיון שלא נאמר "ו" החיבור משמע ש"לחמך" — קודם ל"לחם ביתך", ולפיכך אם בחלב העיזים די ללחם

משום שנאמר בסמוך "ואמרת אוכלה בשר" ומשמע שרק מתוך רחבות ידים ועושר מותר להתאוות לבשר, [ואילו היתר אכילה בריחוק מקום נלמד מהמשך הכתוב בכל אות נפשך תאכל].

10. באהבת חסד [ריש פ"כ] דן אם יש לו רק כבש אחד אם נחשב "כל" ולא יאכלנו, או שמיעוט הכתוב מלמד רק באופן שיכול לאכול מקצת צאנו. ולהותיר מקצת, ולא באופן שאין לו להותיר.

ביתו, יזון עצמו תחילה, כדי שיהא לו כח לצאת לעבוד ולפרנסם, אבל לגבי מלבושים, מבואר להלן שבני ביתו קודמים לו.

נאמר "וחיים לנערותך". אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: כך ביאור הכתוב: תן חיים לנערותיך! למד את בני ביתך דרכי חיים שיסתפקו במזונות קלים. מכאן לימדה תורה דרך ארץ, שלא ילמד אדם את בנו לאכול בשר ויין.

אמר רבי יוחנן: הרוצה שיתעשר — יעסוק בבהמה דקה! ב-T9

אמר רב הסדא: מאי דכתיב "ועשתרות צאנך", ביאורו: שהצאן מעשרות את בעליהן⁽¹¹⁾.

ואמר רבי יוחנן: מוטב לשתות כסא דחרשין, כוס של מכשפות, ולא לשתות כסא דפושרין, שמזיקין לגוף.

וחני מילי דאמרינן שהם מזיקים, דוקא כשהם נתונים בכלי מתכות. אבל בכלי חרש — לית לן בה!

ובכלי מתכות נמי לא אמרן, אלא דלא שדי בהו ציביא שלא הכניס במים הפושרין שרשי עשבים ותבלינים, אבל שדי בהו ציביא — לית לן בה!

וכי לא שדי בהו ציביא נמי לא אמרן אלא

דלא ציין, שלא רתחו המים מתחילה, אבל אי ציין — לית לן בה!

ואמר רבי יוחנן: מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן, כלומר, מי שקיבל ממון בירושה ואינו חס עליהם לפי שלא טרח בהם — ילבש כלי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהן! שאם יעשה כן יאבד ממנו. ובא רבי יוחנן ללמד שאל יעשה אדם כך כדי שלא יבא לידי הפסד ממון.

ומבארין: "ילבש כלי פשתן" — בכיתנא רומיתא [פשתן יקר הוא]. "וישתמש בכלי זכוכית" — בזוגיתא חיורתא זכוכית לבנה שהיא יקרה. "וישכור פועלים ואל ישב עמהן" — בתורי, שמוסר לפועלים שוורים לחרוש בהם דנפיש פסירייהו, שמפסידים לו הרבה, משום שאינם משגיחים על החריש כראוי וגם לא על השוורים, ועל ידי כך נעשים השוורים כחושים וחבולים.

דרש רב עזירא: זימנין אמר לה להאי דרשא דלהלן משמיה דרבי אמי. זימנין אמר לה משמיה דרבי אסי:

מאי דכתיב "טוב איש חונן ומלוה" — יכלכל דבריו במשפט, ביאורו: שיש לאדם לכלכל מעשיו בהוצאות הבית שיהיו לפי מדת יכולתו.

שלעולם יאכל אדם וישתה — פחות ממה

לשון "עשתרות" שהוא לשון חוזק, כמו שפירש"י [דברים כח, ד], וכל הנידון הוא אם לשון החוזק נסוב על הצאן או על בעליהם, ומהרש"א כתב שמסוגיין משמע שלא כדבריו.

11. רש"י עה"ת [דברים ז, יג] כתב: מנחם פירש אבירי בשן מבחר הצאן כמו עשתרות קרנים לשון חוזק ורבותינו אמרו שמעשרות את בעליהן. וביאר הרא"ם שלא נחלקו בביאור